

Brusel 14. listopadu 2018
(OR. en)

14328/18

CLIMA 223
ENV 770
ENER 384
IND 350
COMPET 783
MI 849
ECOFIN 1056
TRANS 550
AGRI 557

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel: Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel,
za generálního tajemníka Evropské komise

Datum přijetí: 12. listopadu 2018

Příjemce: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie

Č. dok. Komise: COM(2018) 738 final

Předmět: ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ o provádění
strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2018) 738 final.

Příloha: COM(2018) 738 final

V Bruselu dne 12.11.2018
COM(2018) 738 final

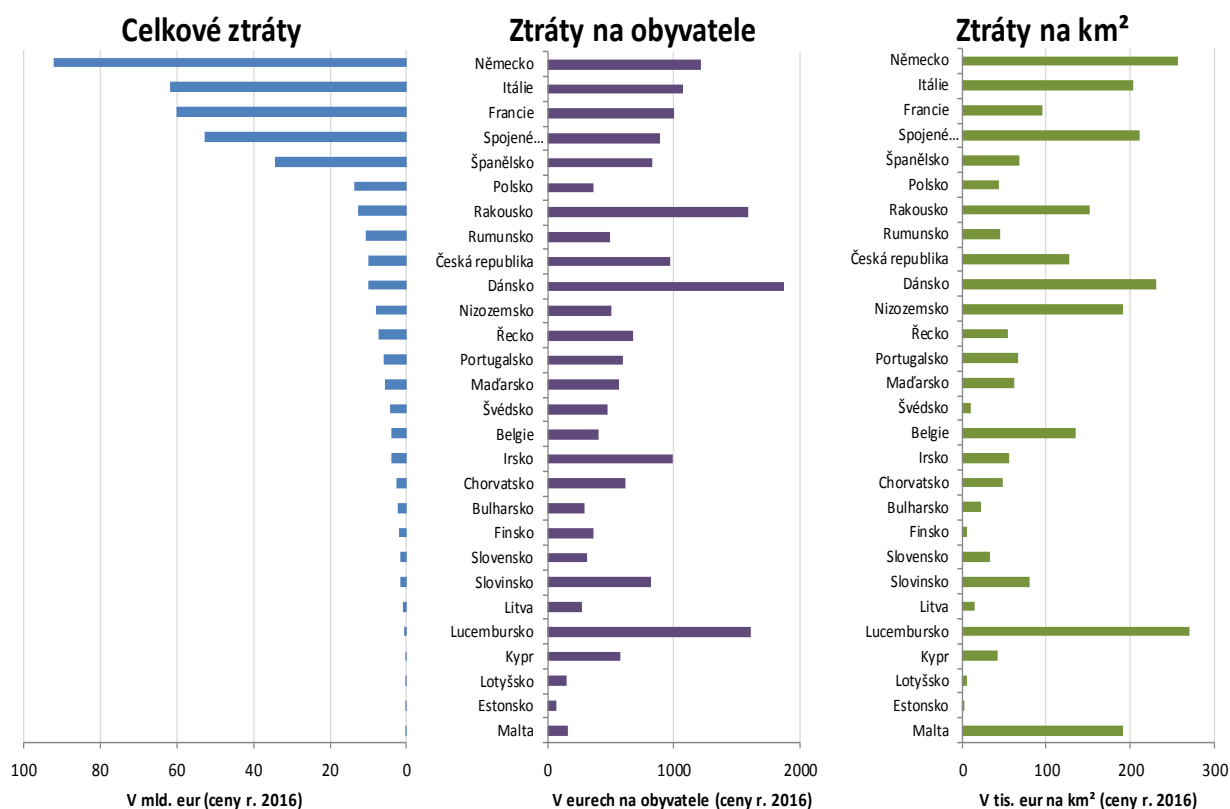
ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o provádění strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu

{SEC(2018) 472 final} - {SWD(2018) 460 final} - {SWD(2018) 461 final}

1. ÚVOD

Tři ze čtyř evropských občanů považují změnu klimatu za velmi závažný problém. Zjištěné změny v klimatu mají již nyní dalekosáhlé dopady na ekosystémy, hospodářství, lidské zdraví a kvalitu života v Evropě. Celkové uváděné hospodářské ztráty způsobené povětrnostními a jinými klimatickými extrémny v Evropě za období let 1980–2016 přesáhly částku 436 miliard EUR a mezi členskými státy EU byly rozloženy takto¹:

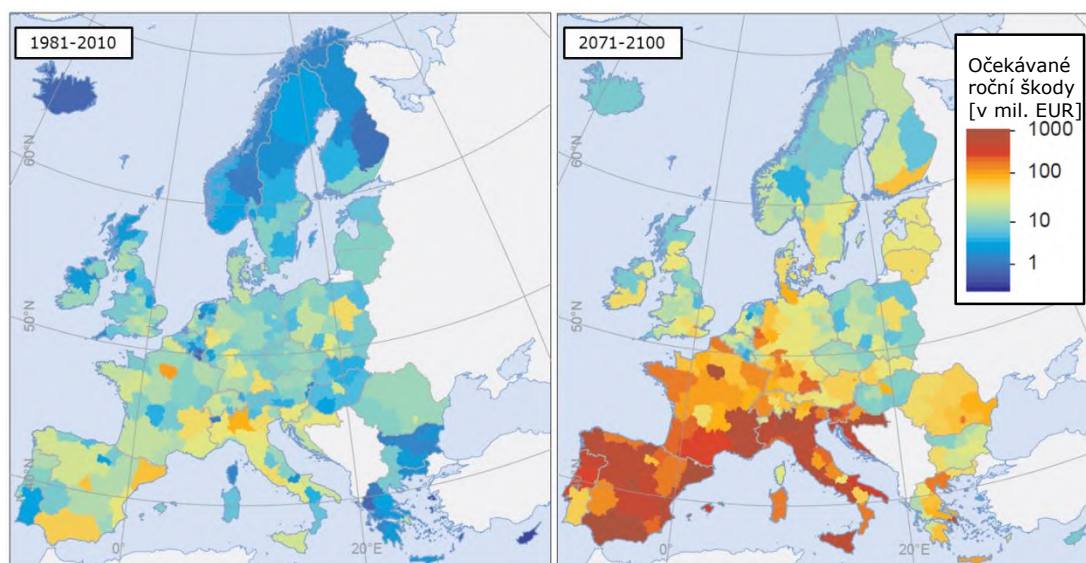

Pouze v důsledku změny klimatu při pokračování současného vývoje by se roční škody na kritické infrastruktuře v Evropě mohly do konce století zvýšit desetinásobně (ze současných 3,4 miliardy EUR na 34 miliard EUR)². Nejvyšší ztráty by byly v odvětví průmyslu, dopravy a energetiky.

¹ Zpráva EEA č. 15/2017, *Climate change adaptation and disaster risk reduction in Europe* (Přizpůsobení se změně klimatu a snižování rizika katastrof v Evropě) (2017), aktualizovaná v roce 2018 v rámci ukazatele EEA „Dopady extrémních událostí souvisejících s počasím a klimatem v členských zemích EEA“. Rozdíly ve škodách způsobených jednotlivým zemím jsou zčásti dány různými úrovněmi vykazování ve sledovaných zemích. Je třeba poznamenat, že více než 70 % škod bylo způsobeno jen 3 % všech oznámených událostí.

² Forzieri et al. (2018), *Escalating impacts of climate extremes on critical infrastructures in Europe* (Stupňující se dopady klimatických extrémů na kritickou infrastrukturu v Evropě), *Global Environmental Change* 48, s. 97–107. Studie Společného výzkumného střediska Evropské komise.

Předpokládané roční škody na kritické infrastruktuře v evropských regionech, v důsledku změny klimatu, do konce století (v milionech EUR)³

Tyto mapy škod na kritické infrastruktuře odrážejí trend: obecně řečeno budou dopady změny klimatu z hlediska toho, kdy a kde k nim dojde, rozloženy v Evropě nerovnoměrně. Například:⁴

- Oblast Středomoří bude více postižena lidskou úmrtností v souvislosti s vedry, omezením dodávky vody, ztrátami přirozeného prostředí, poptávkou po energii na chlazení a hašením lesních požárů.
- Pobřežní regiony podle scénáře s vysokými emisemi (zvýšení globální teploty o 3,2 °C až 5,4 °C v období let 2081–2100)⁵ mohou do roku 2050 utrpět hospodářské ztráty ve výši přibližně 39 miliard EUR ročně a do konce století až 960 miliard EUR ročně⁶.
- Předběžné poznatky svědčí o podstatném zmenšování alpských tundrových ekosystémů v Evropě, a to i v případě, že globální oteplování zůstane v rámci limitu 2 °C stanoveného Pařížskou dohodou. Kromě klíčové role, kterou má alpská tundra pro regulaci vodních a sladkovodních zdrojů určených pro lidskou spotřebu, udržuje také cestovní ruch a venkovské komunity a je také domovem endemických druhů vyskytujících se pouze v Evropě.

Požáry, ke kterým došlo v létě tohoto roku ve Švédsku, ukazují, že na rozdíl od údajů vyplývajících z modelů a prognóz není před důsledky změny klimatu chráněna žádná evropská země.

³ Forzieri et al. (2018), *Escalating impacts of climate extremes on critical infrastructures in Europe* (Stupňující se dopady klimatických extrémů na kritickou infrastrukturu v Evropě), *Global Environmental Change* 48, s. 97–107.

⁴ Níže uvedené jsou výsledky práce v rámci projektu Evropské komise PESETA, <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta>

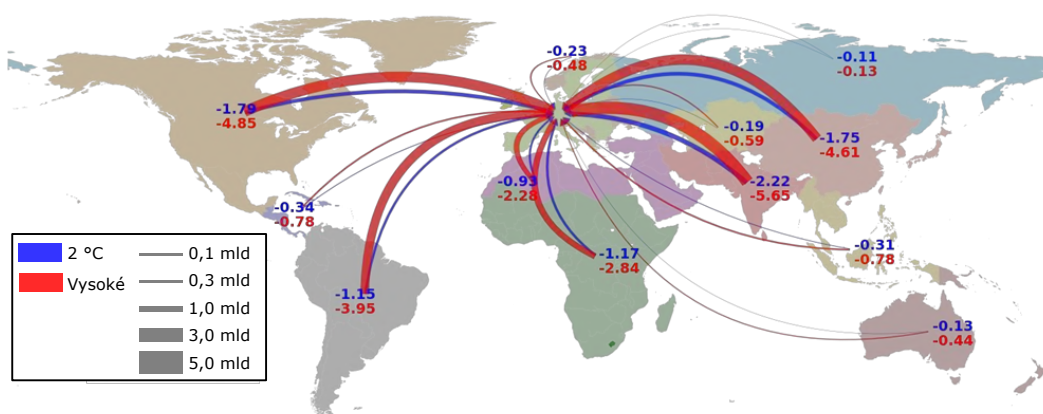
⁵ Kombinace scénářů RCP8.5 – SSP5 vypracovaných Mezivládním panelem pro změnu klimatu (IPCC).

⁶ Vousdoukas et al. (2018), *Climatic and socioeconomic controls of future coastal flood risk in Europe* (Klimatické a socioekonomické kontroly budoucího rizika pobřežních povodní v Evropě), *Nature Climate Change* 8, s. 776–780.

Narůstají důkazy o tom, že Evropa je zranitelná také vůči dopadům změny klimatu na oblasti ležící za jejími hranicemi, například prostřednictvím obchodu, mezinárodních finančních toků, migrace⁷ a bezpečnosti. Klimatické riziko působí přes hranice v důsledku nespočetných složitých a globálních vzájemných propojení osob, ekosystémů a ekonomik. Budeme-li k problematice přizpůsobení přistupovat jako k celosvětovému veřejnému statku, jenž umožňuje zvládat přeshraniční rizika, mohou se objevit příležitosti k posílení mezinárodní spolupráce na zvýšení odolnosti⁸. Pomohou-li dárcovské země s přizpůsobováním jiným, pomáhají tím i samy sobě.

Komise shromáždila některé počáteční poznatky ohledně toho, jak dopady změny klimatu v jiných částech mohou ovlivňovat Evropu prostřednictvím mezinárodního obchodu (dovozu a vývozu). Níže uvedená mapa představuje posouzení ztrát ročního HDP EU (v miliardách eur) v důsledku dopadů změny klimatu v ostatním světě, prostřednictvím zahraničního obchodu. Čísla uvedená u jednotlivých regionů vyjadřují ztráty ve scénáři s vysokými emisemi (v červené barvě) a ve světě s růstem globální teploty o 2 °C (v modré barvě) na konci století. Toto posouzení zahrnuje pouze čtyři oblasti: produktivitu práce, zemědělství, energetiku a říční povodně.

Dopady na roční HDP EU (v miliardách eur) v důsledku dopadů změny klimatu v ostatním světě, prostřednictvím mezinárodního obchodu (dovozu a vývozu)⁹

Velikost těchto důsledků přeshraničního obchodu závisí na dvou faktorech:

1. závažnosti dopadů změny klimatu v ostatních světových regionech a
2. objemu obchodu mezi těmito regiony a EU¹⁰.

⁷ *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2016*, EEA Report No 1/2017 (Změna klimatu, dopady a zranitelnost v Evropě v roce 2016, Zpráva EEA č. 1/2017), Evropská agentura pro životní prostředí, 2017.

⁸ Viz např. Benzie et al (2018), *Meeting the global challenge of adaptation by addressing transboundary climate risk: A joint collaboration between SEI, IDDRI, and ODI. Discussion Brief*. (Vyrovnat se s globálním problémem přizpůsobení prostřednictvím řešení přeshraničních klimatických rizik: vzájemná spolupráce mezi SEI, IDDRI a ODI. Stručný záznam diskuse). Stockholm Environment Institute, Stockholm.

⁹ Zdroj: Evropská komise, 2018 – Projekt PESETA prováděný JVS.

Z mapy vyplývá, že nejvíce by byla EU postižena dopady v Americe a jižní Asii. Mezi čtyřmi posuzovanými oblastmi přenáší nejvíce přeshraniční dopady zemědělství, po něm následuje produktivita práce. Pokud například změna klimatu sníží výnosy některého z obchodních partnerů EU v oblasti zemědělských produktů, sníží se HDP tohoto partnera, což (mimo jiné důsledky) znamená, že bude dovážet méně produktů (mimo jiné) z EU. To zase sníží také HDP Evropské unie.¹¹ Je však jasné, že dopady by mohly vyplynout také z narušení dodavatelských řetězců v dovozu do EU, ze škod způsobených jiným odvětvím a z dalších strukturálních změn, které nebyly v rámci tohoto výzkumu posuzovány.

Pokud jde o klima a migraci, scénáře z poslední doby potvrzují vztah mezi změnou klimatu¹² a kolísáním počtu žádostí o azyl v EU. I ve scénářích s mírnými emisemi¹³ se předpokládá, že počet žádostí o azyl se v důsledku dopadů změny klimatu do konce století zvýší o 28 % (v průměru o 98 000 žádostí o azyl za rok).

Přizpůsobení je o řešení těchto domácích a mezinárodních problémů a připravenosti na ně. Znamená to předvídat výše uvedené nepříznivé účinky změny klimatu a přijímat vhodná opatření, aby se zabránilo škodám, jež mohou způsobit, nebo aby byly tyto škody co nejmenší, nebo využít možností, jež mohou vzniknout.

V roce 2005 Komise začala zvažovat potřebu přizpůsobit se změnám klimatu v Evropě. V důsledku toho byla v roce 2009 přijata bílá kniha¹⁴ a v roce 2013 strategie EU pro přizpůsobení (dále jen „strategie“)¹⁵.

V době vypracování této strategie byly ekonomické, environmentální a sociální náklady nečinnosti EU v některých odvětvích hospodářství odhadovány na 100 miliard EUR ročně v roce 2020 a 250 miliard ročně v roce 2050¹⁶. Ze současných odhadů, vyplývá, že náklady nečinnosti by do 80. let tohoto století mohly růst exponenciálně¹⁷. Stávající ekonomické modely souhrnných celosvětových dopadů změny klimatu mohou být nedostatečné, pokud jde o to, jak zacházejí s odvětvími,

¹⁰ Přizpůsobení veřejnosti není součástí modelu a může snížit nepříznivý dopad změny klimatu ve třetích zemích.

¹¹ Metodika, kterou použilo JVS ve studii PESETA III (víceodvětvová multiregionální všeobecná rovnováha) bere v úvahu také další ekonomické dopady a dopady související s obchodem, např. vyšší zemědělský vývoz a zemědělskou výrobu EU (což by zvýšilo HDP EU) v důsledku rostoucích cen zemědělské produkce v ostatním světě a nahrazení dražšího dovozu od jednoho obchodního partnera dovozem od jiného partnera (odklon obchodu). Odhadovaným čistým účinkem je snížení HDP EU.

¹² Missirian et al. (2017), *Asylum applications respond to temperature fluctuations* (Počet žádostí o azyl odpovídá kolísání teploty), *Science* 358, s. 1610–1614.

¹³ IPCC, scénář RCP 4.5.

¹⁴ Přizpůsobení se změně klimatu: směřování k evropskému akčnímu rámci. KOM(2009) 147 v konečném znění:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0147&qid=1539794435587&from=CS>

¹⁵ Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu. COM(2013)0216 final:

https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what_en#tab-0-1

¹⁶ *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012, EEA Report No 12/2012* (Změna klimatu, dopady a zranitelnost v Evropě 2012, Zpráva EEA č. 12/2012), Evropská agentura pro životní prostředí, 2012.

¹⁷ COACCH (*CO-designing the Assessment of Climate Change costs*) (Společné koncipování posuzování nákladů změny klimatu): <http://www.coacch.eu/>

integrují dopady na fyzické prostředí, ekosystémy, biologickou rozmanitost a její služby, nejistotu a body zlomu. Modely mohou budoucí rizika dosti podceňovat¹⁸.

Strategie zahrnuje osm opatření zaměřených na tři konkrétní cíle:

1. Zvýšit odolnost zemí, regionů a měst EU.
2. Zajistit lepší informace pro rozhodování o přizpůsobení.
3. Zvýšit odolnost klíčových zranitelných odvětví a politik EU.

Od roku 2013 Komise sledovala tyto tři cíle v širokém spektru svých činností a řídí se jimi ve své práci i dnes.

Tato zpráva zkoumá postup a výsledky hodnocení této strategie, včetně zkušeností z jejího dosavadního provádění.

2. POSTUP

Strategie stanovila, že by Komise v roce 2017 měla podat Evropskému parlamentu a Radě zprávu o stavu provádění a v případě potřeby navrhnout přezkum. Z toho důvodu vznikla tato zpráva a doprovodný pracovní dokument útvarů Komise (SWD), jenž podrobně popisuje výsledky hodnocení.

V souladu s pokyny Komise pro zlepšování právní úpravy bylo hodnocení provedeno podle pěti kritérií: i) účinnost, ii) účelnost, iii) relevantnost, iv) soudržnost a v) přidaná hodnota na úrovni EU. Důkladné posouzení podle těchto kritérií je uvedeno v doprovodném dokumentu útvarů Komise.

Poznatky byly získávány hlavně prostřednictvím smluvních partnerů, kteří provedli studium literatury, cílený průzkum, veřejný průzkum, pohovory, workshopy a případové studie.

Komise kromě toho založila svou analýzu na několika zdrojích, konzultovaných buď přímo, nebo začleněných prostřednictvím zprávy smluvních partnerů, např. na dalším hodnocení opatření v rámci strategie¹⁹, vnitrostátních strategiích členských států, informacích poskytovaných členskými státy podle nařízení o mechanismu monitorování²⁰, zprávách o programech financovaných z evropských strukturálních

¹⁸ Stoerk T., Wagner G., Ward R. E. T. (2018), *Recommendations for Improving the Treatment of Risk and Uncertainty in Economic Estimates of Climate Impacts in the Sixth Intergovernmental Panel on Climate Change Assessment Report* (Doporučení k lepšímu nakládání s rizikem a nejistotou v ekonomických odhadech dopadů změny klimatu v šesté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu), *Review of Environmental Economics and Policy* 12, s. 371–376, <https://doi.org/10.1093/reep/rey005>

¹⁹ Např. hodnocení programu LIFE (SWD (2017) 355, https://ec.europa.eu/info/publications/mid-term-evaluation-life-programme_en) a platformy Climate-ADAPT (zpráva EEA č. 3/2018, <https://www.eea.europa.eu/publications/sharing-adaptation-information-across-europe/>).

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 ze dne 21. května 2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu a o zrušení rozhodnutí č. 280/2004/ES.

a investičních fondů (ESI fondů)²¹ od roku 2014 a výsledcích výzkumných a inovačních projektů financovaných z rámcových programů EU.

3. VÝSLEDKY HODNOCENÍ

Celkově strategie splnila své cíle, přičemž byl zaznamenán pokrok v každém z jejích osmi jednotlivých opatření, jimiž jsou:

1. Povzbudit všechny členské státy k přijetí komplexních strategií pro přizpůsobení.
2. Poskytnout financování z programu LIFE²² na podporu budování kapacit a posílení opatření pro přizpůsobení v Evropě.
3. Zohlednit přizpůsobení v rámci Paktu starostů a primátorů²³.
4. Překlenout mezery ve znalostech.
5. Dále rozvíjet Climate-ADAPT²⁴ jako jednotné kontaktní místo pro informace o přizpůsobování v Evropě.
6. Usnadnit zajišťování odolnosti vůči změně klimatu ve společné zemědělské politice, politice soudržnosti a společné rybářské politice.
7. Zajistit odolnější infrastrukturu.
8. Podporovat pojištění a další finanční produkty pro investice a obchodní rozhodnutí odolné vůči změně klimatu.

V letech 2013 až 2018 se počet členských států s vnitrostátní strategií pro přizpůsobení zvýšil z 15 na 25. EU podporovala a monitorovala opatření prostřednictvím projektů LIFE a Paktu starostů a primátorů v oblasti klimatu a energetiky (dále jen „Pakt starostů“). Strategie přispěla ke zlepšení znalostí o přizpůsobení a jejich sdílení za účelem jejich využití při rozhodování. Prostřednictvím strategie se přizpůsobení prolínalo širokým spektrem vlastních klíčových politik a programů financování EU, udávalo jejich směr a upevnilo provázanost se snižováním rizik katastrof, odolností infrastruktury a finančního odvětví.

3.1. Relevantnost

Od přijetí strategie dále narůstaly poznatky o tom, že povětrnostní a jiné klimatické extrémy se vyskytují v Evropě stále častěji a s větší intenzitou. Stávající závazky v oblasti snižování emisí přijaté podle Pařížské dohody²⁵ by měly za následek globální oteplení o více než 3 °C oproti době před průmyslovou revolucí. Budování odolnosti EU proti klimatickým ořesům je proto imperativem, aby se omezily krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé ekonomické, sociální a environmentální náklady.

²¹ V období 2014–2020 to zahrnuje tři fondy v rámci politiky soudržnosti, tj. Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond soudržnosti (FS) a Evropský sociální fond (ESF), a rovněž Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF).

²² <http://ec.europa.eu/environment/life/>

²³ <https://www.covenantofmayors.eu/>

²⁴ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

²⁵ Vnitrostátně stanovené příspěvky. Viz též zprávy UNEP o nedostatečném úsilí při snižování emisí na adrese: <https://www.unenvironment.org/resources/emissions-gap-report>

Následky změny klimatu významně ovlivní velkou část obyvatelstva EU. Veřejné orgány i soukromé subjekty (domácnosti, společnosti, investoři) budou muset zvážit preventivní opatření. Původní cíle strategie zajistit lepší informace pro rozhodování a zvýšit odolnost v celé Evropě zůstávají relevantní a v jejich plnění by se mělo i nadále pokračovat.

Vývoj v oblasti mezinárodní politiky v období po roce 2013, jako např. Pařížská dohoda, vytyčení cílů udržitelného rozvoje a sendajský rámec pro snižování rizika katastrof²⁶ podstatně zvýšil aktuálnost politické podpory přizpůsobení se změně klimatu na celém světě. Závazky v oblasti klimatu a cíle udržitelného rozvoje musí být prosazovány společně, aby bylo možné účinně řešit naléhavé problémy způsobené degradací ekosystémů, dopady změny klimatu, růstem nerovnosti a politickou nestabilitou²⁷. Oblastí působnosti strategie bylo zaměřit se na dopady změny klimatu na území EU, a proto se nezabývala možnými vzájemnými vztahy s přizpůsobením se změně klimatu mimo EU. Vzhledem k nedostatku poznatků také jen částečně vzala v úvahu možné dopady změny klimatu mimo Evropu a jejich důsledky pro EU.

Dnes však z narůstajících poznatků vyplývá, že EU musí posoudit klimaticko-bezpečnostní souvislosti a přeshraniční účinky přizpůsobení, respektive nepřizpůsobení v zemích, které nejsou členy EU.

3.2. Účinnost

Dalekosáhlé cíle strategie nebyly za pět let zcela splněny, ale došlo k určitému pokroku. Celkově lze říci, že politický důraz se přesunul směrem k problematice přizpůsobení a k potřebě připravit se na nevyhnutelné dopady.

Na vnitrostátní úrovni má nyní strategii pro přizpůsobení zavedenu 25 členských států, oproti 15 členským státům v roce 2015. Z programu LIFE bylo od roku 2014 dotováno částkou 184 milionů EUR 60 projektů souvisejících s přizpůsobením; odhaduje se, že po dokončení budou mít tyto projekty prostřednictvím replikace a přenosu dopad na oblast o velikosti 1,8 milionu km², což odpovídá jedné čtvrtině území EU. Prostřednictvím specializovaných projektů program LIFE rovněž pomáhá při provádění vnitrostátních a regionálních strategií pro přizpůsobení v Řecku a na Kypru. Přijímání strategií pro přizpůsobení kromě toho zrychlily evropské strukturální a investiční fondy (ESI fondy), které zavedly posuzování rizik s ohledem na přizpůsobení se změně klimatu jako nezbytnou podmínku pro zajištění efektivního a účinného vynakládání finančních prostředků²⁸.

Pro regionální a místní úroveň zahrnula Komise přizpůsobení do Paktu starostů a primátorů a zvyšovala informovanost, mobilizovala města a podporovala je při přijímání místních strategií pro přizpůsobení. Do dubna 2018 se 1 076 signatářů paktu z 25 členských států EU, což zahrnuje asi 60 milionů obyvatel, zavázalo provádět posouzení zranitelnosti a rizik, vypracovat a provádět plány přizpůsobení a podávat o nich zprávy. Odhaduje se, že v celé EU přijalo plány přizpůsobení na

²⁶ <https://www.unisdr.org/we/coordinate/sendai-framework>

²⁷ Viz: World Resources Institute (Institut pro světové zdroje): *Connecting the Dots: Elements for a Joined-Up Implementation of the 2030 Agenda and Paris Agreement* (Propojení bodů: prvky jednotného provádění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 a Pařížské dohody), 2018.

²⁸ SWD(2017) 127, Přidaná hodnota předběžných podmínek v evropských strukturálních a investičních fondech.

ochranu Evropanů před dopady změny klimatu přibližně 40 % měst s více než 150 000 obyvatel²⁹.

Hodnocení také potvrzuje podstatné zvýšení znalostí o přizpůsobení díky úsilí Komise, zejména prostřednictvím rámcových programů EU pro výzkum a inovace v EU a také prostřednictvím evropské platformy pro přizpůsobení se změně klimatu (Climate-ADAPT). Nepodařilo se však odstranit žádnou z mezer ve znalostech, jež představují prioritu, a vznikly nové mezery. Zprvce byly mezery ve znalostech v roce 2013 zformulovány obecně (a nikoli jako otázky týkající se jednotlivých odvětví), což ztěžuje měření pokroku. Zadruhé, jak je tomu často s mezerami v jiných vědeckých oborech, znalosti nikdy nemohou být úplné a jisté. Nejistotu však je možné začlenit do modelování a transparentního a otevřeného rozhodování – není omluvou pro nečinnost.

Zjevný pokrok byl rovněž dosažen v zohlednění přizpůsobení ve stávajících politikách a programech EU. U obchodu existuje mezera ve znalostech o účincích přelévání ze třetích zemí, jejichž pochopení by umožnilo účinné začlenění přizpůsobení do obchodní politiky EU. U rybolovu tkví příčiny z větší části v tom, že v příslušném fondu EU není věnována dostatečná pozornost přizpůsobení se změně klimatu.

Pokud jde o fondy EU, došlo do značné míry k začlenění v rámci evropských strukturálních a investičních fondů: byl zaveden systém pro sledování výdajů souvisejících s klimatem, avšak posoudit, do jaké míry investice prospěly přizpůsobení, bylo někdy náročné. Úplné oddělení výdajů na zmírňování a přizpůsobení není vždy možné s ohledem na synergie mezi politikami, zejména v odvětví zemědělství. V Evropském fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Fondu soudržnosti (FS) lze ovšem přímo sledovat, že podstatná částka finančních prostředků šla do investic souvisejících s přizpůsobením. Stávající společná zemědělská politika, přijatá několik měsíců po strategii pro přizpůsobení, kromě toho obsahuje některá opatření relevantní jak pro přizpůsobení, tak pro zmírňování (včetně určitých požadavků podmíněnosti a ekologizace), která jsou rozložena do několika priorit. Přidělování finančních prostředků na přizpůsobení v rámci jednotlivých programů financování je uvedeno v následující tabulce.

²⁹ Reckien et al. (2018), *How are cities planning to respond to climate change? Assessment of local climate plans from 885 cities in the EU-28* (Jak města plánují reakci na změnu klimatu? Posouzení místních plánů v oblasti klimatu z 885 měst v EU-28), *Journal of Cleaner Production*, 26. března 2018. Koordinátor studie získal tento údaj z databáze studie, která obsahovala reprezentativní vzorek 497 měst EU s více než 150 000 obyvatel.

Strukturální a investiční fondy EU v období 2014–2020 – přidělování finančních prostředků v souvislosti s klimatem (v miliardách EUR a v % celkově vynaložených prostředků)

	Podpora ze strany EU	Související s klimatem	Z toho:		
			Přímé zmírňování	Přímé přizpůsobení	Podpůrná opatření pro obojí
EFRR a EÚS ³⁰	196,7	37,9	30,8	3,4	3,6
		[19,3 %]	[15,7 %]	[1,7 %]	[1,8 %]
FS	63,4	17,6	13,4	3,0	1,3
		[27,8 %]	[21,1 %]	[4,7 %]	[2,0 %]
ESF ³¹ a Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí	88,9	1,2	1,2	–	–
		[1,3 %]	[1,3 %]	–	–
ENRF ³²	5,7	1,0	1,0	–	–
		[18,2 %]	[18,2 %]		
EZFRV ³³	99,0	56,5	5,4	7,5	43,6
		[57,1 %]	[5,5 %]	[7,6 %]	[44 %]
Celkem	453,7	114,2	51,9	13,9	48,5
		[25,4 %]	[11,4 %]	[3,1 %]	[10,8 %]

U všech velkých projektů³⁴ financovaných z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti v období 2014–2020 je navíc hodnocena odolnost vůči změně klimatu, což se provádí posouzením zranitelnosti a rizik, a poté následuje určení, posouzení a provádění vhodných opatření k přizpůsobení.

Evropský sociální fond a Evropský námořní a rybářský fond tematický cíl 5 („podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik“)

³⁰ Evropská územní spolupráce: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/

³¹ Evropský sociální fond: <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=cs>

³² Evropský námořní a rybářský fond: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff_cs Hodnoty se vztahují na část ENRF spravovanou ve sdíleném řízení.

³³ Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: https://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020_cs

³⁴ Jedná se o velké projekty ve smyslu článku 100 nařízení o společných ustanoveních (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013), které procházejí zvláštním schvalovacím postupem. Příklady dobré odolnosti vůči změně klimatu: *Odvádění odpadních vod a čištění odpadních vod na ostrově Krk, Chorvatsko*, kód CCI: 2017HR16CFMP005 a *Výstavba rychlostní silnice S2, úsek: křižovatka Puławska – křižovatka Lubelska, Polsko*, kód CCI: 2017PL16CFMP014.

výslovně neřeší, nehledě na dopady na zranitelné skupiny obyvatel, zaměstnanost a populace ryb. Evropský zemědělský záruční fond (EZZF), který financuje přímé platby společné zemědělské politiky, není součástí ESI fondů, ale přibližně 20 % přímých plateb lze považovat za relevantní z hlediska klimatu.

3.3. Účelnost

Administrativní náklady přímo vyplývající ze strategie byly nízké a většinou se omezily na Komisi, s výjimkou programů financování, kde financování z prostředků EU doplňovaly jiné (tj. vnitrostátní) organizace³⁵. Náklady jiných zúčastněných stran byly ve většině případů dobrovolné a souvisely hlavně s přístupem k finančním prostředkům EU.

Prospěch strategie byl dosažen při nízkých nákladech díky multiplikačním účinkům jejích opatření zaměřených na řízení, koordinaci, šíření, inspiraci a začleňování do jiných politik a programů financování.

Celkově strategie EU přináší za vynaložené prostředky náležitou hodnotu, neboť osm opatření strategie lze považovat za vysoce nákladově efektivní. Odhaduje se například, že projekty programu LIFE, včetně těch, které jsou zaměřeny na přizpůsobení, v roce 2014 přinesly společnosti prospěch ve výši přibližně 1,7 miliardy EUR, čtyřikrát vyšší, než byl celkový rozpočet programu LIFE v uvedeném roce³⁶.

3.4. Soudržnost

Dopady změny klimatu v budoucnu Evropu široce zasáhnou. Přizpůsobení je nezbytné, aby se zajistilo, že opatření na všech úrovních veřejné správy povedou k dostatečné transformaci, aby se mohla vyrovnat se systémovými změnami v našem klimatu, životním prostředí a společnosti.

Strategie je vysoce koherentní s dalšími politikami EU, vnitrostátními, regionálními a místními politikami a opatřeními pro přizpůsobení. Pokyny Komise vypracované v rámci strategie pomohly koordinovat vnitrostátní odvětví a politiky a pomohly řešit některé přeshraniční klimatické otázky mezi členskými státy. Makroregionální strategie EU³⁷ a Pakt starostů a primátorů také znovu podpořily obdobné přístupy členských států, jež sdílejí podobná rizika.

Situace je diferencovanější, pokud jde o soudržnost s mezinárodními politikami a iniciativy. V době, kdy byla strategie vypracována, se Komise rozhodla zaměřit na řešení dopadů změny klimatu na území EU a do určité míry zanalyzovat souvislosti mezi migrací a změnou klimatu³⁸ a potenciální důsledky pro EU.

³⁵ Například prostřednictvím plánování, provádění, monitorování a hodnocení opatření pro přizpůsobení a hodnocení odolnosti vůči změně klimatu v rámci programů financovaných EU, například Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), jež provádějí členské státy.

³⁶ Hodnocení programu LIFE v polovině období (COM(2017) 642 final, k dispozici na adrese: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0642&qid=1539875684480&from=CS>

³⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/cooperation/macro-regional-strategies/

³⁸ Část pracovních dokumentů útvarů Komise z roku 2013 týkajících se strategie (SWD(2013) 138 final) byla věnována zhoršování životního prostředí a migraci.

Přesto však provádění strategie přispělo k posílení vnější činnosti EU v oblasti odolnosti vůči změně klimatu, neboť zlepšilo znalostní základ a poskytlo základnu pro testování možností přizpůsobení a reakcí, jež by mohly být vhodné pro oblasti mimo EU³⁹.

Při pohledu do budoucnosti ještě je prostor pro přepracování strategie s cílem ji lépe sladit s vývojem mezinárodní politiky po roce 2013 a lépe posoudit důsledky přeshraničních dopadů změny klimatu v nečlenských zemích, na Evropskou unii např. prostřednictvím migračních toků, obchodu a finančních toků.

EU jako jedna ze smluvních stran UNFCCC⁴⁰ musí podávat zprávy o pokroku a opatřeních pro přizpůsobení a případně znovu definovat své adaptační ambice přezkoumáním svých strategií a politik. Strategie by měla tento proces podporovat spojením evropského a celosvětového úsilí o přizpůsobení.

Jsou možnosti vzájemného propojení mezi budoucí politikou EU v oblasti přizpůsobení a dosažením cílů udržitelného rozvoje, Úmluvou o biologické rozmanitosti⁴¹ a sendajským rámcem pro snižování rizika katastrof. Mnohé z ukazatelů vyvinutých za účelem sledování pokroku v těchto globálních rámcích jsou například velmi důležité i pro přizpůsobení. V současnosti jsou rovněž vyvíjeny modelovací nástroje, které integrují scénáře udržitelnosti a změny klimatu (pro přizpůsobení a zmírňování)⁴².

Pokud jde o vnitřní soudržnost strategie (tj. její obsah), bylo shledáno, že je vysoce soudržná a několik opatření se vzájemně doplňuje. Existuje například bohatý proud znalostí o přizpůsobení mezi těmi, kdo je produkují nebo sestavují na úrovni EU⁴³, platformou Climate-ADAPT⁴⁴ a místními orgány, které vypracovávají potřebné informace, aby se mohly zapojit do Paktu starostů a primátorů. Komplexnější zkoumání a využití propojení mezi opatřeními by mohlo vnitřní soudržnost ještě vylepšit⁴⁵.

³⁹ Například ve zprávě EU o přizpůsobení předložené UNFCCC v roce 2017 se uvádí, jak strategie podpořila přizpůsobení založené na ekosystémech v Evropě, což může poskytnout důležité informace a příklady zemím s obdobnými problémy a ekosystémy, které nejsou členy EU, a zejména těm nejzranitelnějším.

⁴⁰ *United Nations Framework Convention on Climate Change* (Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu).

⁴¹ Aičijský cíl 15 Úmluvy o biologické rozmanitosti stanoví: „Do roku 2020 zlepšit rezilienci ekosystémů a příspěvek biologické rozmanitosti k zásobám uhlíku prostřednictvím ochrany a obnovy, včetně obnovy alespoň 15 procent z degradovaných ekosystémů, a tím přispět ke zmírnění změny klimatu a přizpůsobení jejím dopadům, stejně jako boji proti desertifikaci.“

⁴² Viz: World Resources Institute (Institut pro světové zdroje): *Connecting the Dots: Elements for a Joined-Up Implementation of the 2030 Agenda and Paris Agreement* (Propojení bodů: prvky jednotného provádění Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 a Pařížské dohody), 2018.

⁴³ Např. Komise a Evropská agentura pro životní prostředí prostřednictvím rámcových programů v oblasti výzkumu.

⁴⁴ Portál EU pro problematiku přizpůsobení: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>

⁴⁵ Například od roku 2007 devět projektů programu LIFE v rámci opatření 2 podpořilo vypracování strategií pro přizpůsobení se změně klimatu nebo plánů podle opatření 1 (celkový rozpočet: 16 milionů EUR). Komise navrhla, že v rámci příštího víceletého finančního rámce by program LIFE měl mít i nadále dílčí program pro zmírňování dopadů změny klimatu a přizpůsobení se změně klimatu. Nový program LIFE by se měl zaměřit na strategické integrované projekty, které podpoří členské státy při provádění klíčových akčních plánů a strategií v oblasti změny klimatu, včetně akčních plánů a strategií pro přizpůsobení.

3.5. Přidaná hodnota EU

Strategie vytváří přidanou hodnotu pro Evropu, zejména proto, že umožňuje začlenit přizpůsobení do klíčových odvětví, na různých úrovních veřejné správy a do politik EU.

Zúčastněné strany ocenily výhody výzkumu přizpůsobení na úrovni EU a šíření znalostí prostřednictvím iniciativ jako Climate-ADAPT.

Subjekty s rozhodovací pravomocí na vnitrostátní, regionální a místní úrovni byly možná nuceny posuzovat přizpůsobení bez strategie EU. Zúčastněné strany však potvrdily, že kdyby neexistovalo vedení EU v oblasti přizpůsobení, byly by dosažený pokrok a stimulační ke zvyšování schopnosti přizpůsobení menší, zejména přeshraničně v makroregionech EU sdílejících společná klimatická rizika⁴⁶ např. v povodích řek a alpských oblastech. Bez Paktu starostů a primátorů by byla města EU zranitelnější a místní a regionální subjekty by měly méně dostupných poznatků na podporu dlouhodobého plánování.

Zúčastněné strany rovněž vysoce hodnotily úlohu programu LIFE jako katalyzátoru. Program LIFE posílil opatření k přizpůsobení se změně klimatu a vzdělávání vycházející „zdola“, optimalizoval zavádění politik EU v oblasti životního prostředí a změny klimatu obecně.

Opatření strategie týkající se pojišťovacího a finančního odvětví nemusí být dostatečné k překonání překážek, které až dosud bránily spolupráci veřejného a soukromého sektoru. Pomohly sice lépe pochopit, jak fungují pojistné trhy jakožto klíčový nástroj pro přizpůsobení v členských státech, a konkrétně úlohu pojištění při řízení klimatických rizik, avšak činnost EU musí ještě přinést jasné výsledky. Zde přidaná hodnota EU spočívá v usnadnění spolupráce mezi vládami a pojišťovateli, zvyšování informovanosti o mezeře v pojistném krytí a o nutnosti toho, aby vlády začlenily pojištění do řízení všech klimatických rizik.

Ačkoliv strategie zahrnovala podporu finančních produktů pro investice odolné vůči změně klimatu v opatření č. 8, dopad akčního plánu pro financování udržitelného růstu, který přijala Komise v roce 2018⁴⁷, není součástí tohoto hodnocení, neboť od jeho přijetí uplynula příliš krátká doba. Je však pravděpodobné, že prokáže svou užitečnost z hlediska zajištění stability finančního systému EU tím, že zahrne rizika spojená se změnou klimatu do procesů řízení rizik ve společnostech a finančních institucích. Akční plán má rovněž podpořit transparentnost a udržitelnost investičních rozhodnutí, pokud jde o potřeby přizpůsobení a příležitosti ke snižování emisí.

⁴⁶ Existují čtyři makroregionální strategie, přičemž všechny začleňují přizpůsobení: jadransko-jónský region, alpský region, region Baltského moře a dunajský region. „Makroregionální strategie“ je integrovaný rámec schválený Evropskou radou, který může být podporován mimo jiné z evropských strukturálních a investičních fondů, s cílem vyrovnat se se společnými výzvami, jimž čelí určitá vymezená zeměpisná oblast zahrnující členské státy i země, které nejsou členy EU. Další informace: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/cooperation/macro-regional-strategies/

⁴⁷ COM(2018) 097. Viz též: https://ec.europa.eu/info/publications/180308-action-plan-sustainable-growth_en.

4. ZÍSKANÉ POZNATKY

Výsledky a příklady uvedené výše ilustrují, že strategie pro přizpůsobení na úrovni EU je dosud vysoce relevantní, přidává hodnotu k vnitrostátnímu, regionálnímu a místnímu úsilí o přizpůsobení, a zároveň zůstává nákladově efektivní. Díky strategii, jakož nástroji politiky s nevelkými administrativními důsledky pro většinu zúčastněných stran, se podařilo dosáhnout toho, že subjekty s rozhodovací pravomocí se zaměřily na potřebu připravit se na klimatická nebezpečí. Strategie působila jako referenční bod, tj. nasměrovala opatření na jiných úrovních veřejné správy a působila jako jejich katalyzátor. Navíc úspěšně nasměrovala úsilí k dalšímu zajištění toho, aby politiky a rozpočty na úrovni EU začleňovaly změnu klimatu.

V průběhu hodnocení Komise získala cenné poznatky o prvních pěti letech praktického provádění strategie:

- **Mezery ve znalostech** o přizpůsobení nebude nikdy možné zcela odstranit, ale zúčastněné strany vysoce ocenily přidanou hodnotu činnosti EU v oblasti výzkumu a inovací od roku 2013. Nyní možná nastal čas přesunout důraz z generování znalostí na jejich uplatňování při rozhodování v případě nejistoty, zejména v hospodářských odvětvích nebo regionech, které jsou potenciálně zranitelnější, jako je zemědělství v regionech Středomoří nebo v nejvzdálenějších evropských regionech. Za tímto účelem by Komise mohla zajistit výměnu informací o úspěšných opatřeních pro přizpůsobení mezi zúčastněnými stranami a s vědeckou obcí. Společně koncipované přizpůsobování vycházející zdola může podnítit činnost a vzdělávání i přes neúplné poznatky, v souladu se zásadou předběžné opatrnosti⁴⁸. Mohly by se pravidelně konat strukturované dialogy vědců a politiků, například v rámci konference o přizpůsobení se změně klimatu v Evropě (ECCA)⁴⁹, která se koná každé dva roky. Kromě toho by bylo možné založit fórum pro analýzu a modelování přizpůsobení s cílem zlepšit používání modelů dopadů změny klimatu a přizpůsobení se změně klimatu pro účely rozhodování. Fórum by mohlo využít kolektivní schopnosti různých modelů, zkoumat silné stránky a omezení konkurenčních přístupů k výzkumu v oblasti přizpůsobení a poskytovat průběžné pokyny pro další úsilí.
- V případě dlouhodobých investic do **infrastruktury** má odolnost vůči změně klimatu zásadní význam: Vyžaduje mimo jiné konkrétní normy pro přizpůsobení⁵⁰, údaje z pozorování Země, jiné údaje získané z vesmíru a služby založené na vesmírných technologiích, občanské vědy a pokyny přístupné odborníkům i subjektům s rozhodovací pravomocí. Existuje prostor pro další rozšíření integrace přizpůsobení v infrastruktuře, např. předepsáním hodnocení odolnosti vůči změně klimatu do veškeré infrastruktury financované z prostředků EU⁵¹, a zejména je-li tato infrastruktura důležitá pro snižování emisí.

⁴⁸ Tato zásada je zakotvena v čl. 191 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, ale není tam definována. Komise v roce 2000 (SIC) vydala sdělení o zásadě předběžné opatrnosti: KOM(2000) 0001.

⁴⁹ Příští konference ECCA proběhne v Lisabonu. Viz: <https://www.ecca2019.eu/>

⁵⁰ Komise požádala Evropskou normalizační organizaci, aby aktualizovala normy pro infrastrukturu odolnou vůči změně klimatu v odvětví dopravy, energetiky a stavebnictví. Viz rozhodnutí Komise (C(2014) 3451).

⁵¹ Stávající návrhy rozpočtu EU na období 2021–2027 předložené Komisí předpokládají, že širší spektrum investic do infrastruktury financovaných EU bude odolných vůči změně klimatu. Návrh

- Opatření strategie by mohly být **lépe navzájem integrovány**. K propojením mezi opatřeními docházelo spontánně, ale mohlo by se o nich více informovat a mohla by být lépe využívána. Například platforma Climate-ADAPT by mohla poskytovat lepší přehled o stávajících výzkumných projektech financovaných EU nebo o operačních činnostech, jako jsou různé služby poskytované v rámci programu Copernicus. Měla by rovněž častěji probíhat výměna metodik a poznatků zacílená na odborníky působící v praxi a na příslušné vnitrostátní platformy a platformy EU, např. prostřednictvím interaktivnějších nástrojů nebo webinářů.
- Strategie by stejně tak měla lépe integrovat **mezinárodní rozměr přizpůsobení**, aby se synchronizovala se společnou celosvětovou politikou a opatřeními udržitelného rozvoje, biologické rozmanitosti a snižování rizika katastrof, máme-li jmenovat alespoň některé z nich. Cílem Komise je tedy spojit své úsilí a postupy začleňování za účelem dosažení cílů udržitelného rozvoje a závazků v oblasti klimatu jak uvnitř EU, tak prostřednictvím její podpory a spolupráce s rozvojovými zeměmi.
- Strategie podporovala plány pro přizpůsobení se na všech úrovních, avšak byla méně účinná v **provádění a monitorování** těchto plánů v členských státech. Přímočařejší postup sledování pokroku ve vnitrostátních opatřeních pro přizpůsobení a usnadnění vzájemného učení by mohly napomoci více urychlit činnosti pro přizpůsobení. Přizpůsobení je zahrnuto do nařízení o správě energetické unie⁵², což umožní systematictější pravidelné podávání zpráv členskými státy o spektru cílů přizpůsobení a pokroku v jejich plnění. To také pomůže splnit Pařížskou dohodu. Mělo by to vést k pevnějšímu rámci pro monitorování vnitrostátních a/nebo regionálních a/nebo místních strategií v rámci celé EU, což by zase mohlo účinněji vymezit oblasti pro intenzivnější činnost a spolupráci, společné problémy a sdílené nejistoty.
- V počtu místních strategií pro přizpůsobení, byl pokrok pomalejší, než se v roce 2013 předpokládalo, a mezi členskými státy existují rozdíly. To pravděpodobně souvisí s vnitrostátní situací, tj. zda existují, či neexistují závazné vnitrostátní právní předpisy požadující, aby místní orgány měly plány pro přizpůsobení⁵³. S cílem podpořit vypracování a provádění místních strategií pro přizpůsobení by Komise měla:
 - (1) povzbudit členské státy, aby zvážily rámce pro aktivní a trvalou podporu místních aktivit, a

týkající se nařízení o společných ustanoveních viz COM(2018) 375 a zejména EFRR a FS viz COM(2018) 372 final. Všechny právní texty a informační přehledy jsou dostupné na adrese: https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_cs. Program InvestEU viz též COM(2018) 439 a Nástroj pro propojení Evropy COM(2018) 438.

⁵² COM(2016) 759: Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o správě energetické unie, kterým se mění směrnice 94/22/ES, směrnice 98/70/ES, směrnice 2009/31/ES, nařízení (ES) č. 663/2009, nařízení (ES) č. 715/2009, směrnice 2009/73/ES, směrnice Rady 2009/119/ES, směrnice 2010/31/EU, směrnice 2012/27/EU, směrnice 2013/30/EU a směrnice Rady (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení (EU) č. 525/2013.

⁵³ V Dánsku, Francii a Spojeném království jsou zavedeny závazné vnitrostátní právní předpisy, jež požadují, aby místní orgány měly plány pro přizpůsobení.

- (2) zintenzívnit zvyšování informovanosti a technickou a finanční pomoc poskytovanou místním orgánům, např. prostřednictvím Paktu starostů a primátorů nebo jiných iniciativ, zejména v členských státech, kde je procentní podíl místních strategií pro přizpůsobení nižší (tj. jižní a východní Evropa)⁵⁴.
- Pět let od přijetí strategie je příliš krátká doba na to, aby bylo možné **analyzovat distribuční účinky přizpůsobení** (nebo nepřizpůsobení). Prognózované dopady se mezi regiony EU kvalitativně a kvantitativně liší. Nástroje solidarity EU a jejich ekonomickou a sociální soudržnost lze otestovat: je možné, že budou vítězové a poražení jak mezi regiony, sociálními skupinami, tak mezi hospodářskými subjekty. K měření konkrétních dopadů na země, regiony, skupiny obyvatel nebo odvětví by byly zapotřebí vhodné ukazatele výkonnosti agregované na úrovni EU. Až skončí projekty financované v rámci víceletého finančního rámce na období 2014–2020, bude snad možné agregovat příslušné a inovativní společenské ukazatele k přesnějšímu zmapování socioekonomických dopadů změny klimatu a politik pro přizpůsobení. To by mohlo vést k lepším postojům k politice soudržnosti Komise v programovém období po roce 2027.
 - Strategie by mohla být schopná přinést v budoucnu v některých oblastech více, například:
 - Snižování rizika katastrof, zejména pokud jde o integraci hledisek přizpůsobení do metodik a ukazatelů, znalosti k posuzování rizik a systematictější dialog mezi odborníky z praxe přizpůsobení a odborníky z praxe snižování rizika katastrof. Zvážit by bylo možno také zlepšování informovanosti občanů.
 - Lepší začlenění přizpůsobení do **evropské námořní a rybářské politiky** a obecně v pobřežních oblastech. I když se emise a teploty stabilizují, hladina moří se bude i nadále zvyšovat. Každý třetí občan EU žije ve vzdálenosti do 50 km od mořského pobřeží a bez opatření pro přizpůsobení budou pobřežními povodněmi postiženy miliony osob. Politiky EU, které se týkají interakcí mezi zemí a mořem v pobřežních oblastech, např. územní plánování námořních prostor a integrované řízení pobřežních zón⁵⁵, Horizont Evropa a Evropský námořní a rybářský fond⁵⁶ a také program mezinárodní správy oceánů⁵⁷ by měly být lépe připraveny se tím v budoucnu zabývat.
 - Vývoj a použití nástrojů a prostředků pro **investory a pojišťovatele**, kteří možná úspěšně nezahrnují změnu klimatu do svých postupů řízení rizik⁵⁸. Existují nevyužití možnosti zlepšit prognózy a analýzy rizik

⁵⁴ Reckien et al., (2018). *How are cities planning to respond to climate change? Assessment of local climate plans from 885 cities in the EU-28* (Jak města plánují reakci na změnu klimatu? Posouzení místních plánů v oblasti klimatu z 885 měst v EU-28), Journal of Cleaner Production, 26. březen 2018.

⁵⁵ Směrnice 2014/89/EU. Viz též: <http://ec.europa.eu/environment/iczm/practice.htm>

⁵⁶ COM(2018) 390 final.

⁵⁷ JOIN(2016) 49 final, https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/join-2016-49_en.pdf

Tento program by mohl být využit také k řešení probíhajících změn v distribuci a početnosti mořských druhů, jež představují výzvu pro ty, kdo odpovídají za stanovení kvót.

⁵⁸ <https://www.sciencedaily.com/releases/2018/05/180515081720.html>

prostřednictvím klimatických služeb a lepšího sdílení údajů⁵⁹ tam, kde nově vznikající tržní příležitosti mohou podpořit přizpůsobení, zejména s pomocí klimatických informací získaných v rámci programu Copernicus⁶⁰. Vesmírná strategie pro Evropu⁶¹ označila problematiku klimatu za jednu z nejdůležitějších nově vznikajících potřeb uživatelů.

- **Využití soukromých investic do přizpůsobení.** Veřejné zdroje nebudou k zajištění ekonomiky odolné vůči změně klimatu dostatečné. Aby se přilákaly také soukromé finance, hodlá akční plán pro financování udržitelného růstu⁶² vyjasnit, zda investice přispívají k přizpůsobení se změně klimatu prostřednictvím taxonomie environmentálně udržitelných investic, či nikoliv⁶³. Toto opatření spolu s investiční podporou poskytovanou v rámci Programu InvestEU otevírá možnosti nasměrovat soukromý sektor k podnikům odolným vůči změně klimatu a vytvořit zásobu cílených projektů zaměřených na přizpůsobení. V ideálním případě by to bylo doprovázeno vývojem nástrojů, jako jsou technické normy pro odolnost vůči změně klimatu, a nástrojů pro analýzy nákladů a přínosů, jež osvětlí ekonomické výhody přizpůsobení.
- **Přizpůsobení založené na ekosystémech** (např. ochranné zemědělské postupy, zelená infrastruktura, ochrana přírody) je prospěšné z mnoha hledisek, včetně biologické rozmanitosti, ekosystémů, přizpůsobení se změně klimatu, zmírňování dopadů změny klimatu, kvality ovzduší a půdy a kvality života společnosti. Tato multifunkčnost by měla být lépe zakotvena do posuzování možností přizpůsobení. Díky tomu by řešení v oblasti přizpůsobení založená na přírodních procesech mohla v krátké době soutěžit s jinými možnostmi konvenčnější nebo „šedé“ infrastruktury. Přizpůsobení založené na ekosystémech by mohlo být také začleněno do získávání kapitálu a investování. Za účelem provádění akčního plánu v oblasti financování udržitelného růstu, přilákání investic do zelené infrastruktury a řešení založených na přírodních procesech by se mělo přihlídnout k poznatkům z programů LIFE (včetně jeho nástroje financování přírodního kapitálu), Horizont 2020 a jiných projektů financovaných EU.
- Podpora přijetí **místních strategií a činností pro přizpůsobení** a jejich monitorování. Je důležité lépe začlenit přizpůsobení do vnitrostátních/regionálních právních rámců (např. do městského, územního a pobřežního plánování). Měly by být povzbuzovány politické závazky na všech příslušných úrovních veřejné správy, což povede k lepší technické pomoci pro regionální a místní orgány a vyčlenění více finančních prostředků na přizpůsobení. Na základě stálých vnitrostátních víceúrovňových dialogů o změně klimatu a energetice, jež předpokládá

⁵⁹ Klimatické služby přibližně od roku 2015 přitahují stále větší pozornost výzkumných a inovačních společností v EU: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/news/european-research-and-innovation-roadmap-climate-services>

⁶⁰ Viz: <https://climate.copernicus.eu/>

⁶¹ COM(2016) 705.

⁶² COM(2018) 097. Viz též: https://ec.europa.eu/info/publications/180308-action-plan-sustainable-growth_en

⁶³ COM(2018) 353 final. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení rámce pro usnadnění udržitelného investování.

nařízení o správě energetické unie, by Pakt starostů a primátorů mohl pomoci určit a sdílet osvědčené vnitrostátní způsoby zapojení měst.

- Lepší příprava **zeměpisných oblastí** se specifickými výzvami v oblasti životního prostředí, přírodními omezeními nebo zranitelností, které jsou ve velké míře vystaveny změně klimatu, např. nejvzdálenějších regionů.
- Podpora **posuzování a mapování sociální zranitelnosti vůči událostem souvisejícím se změnou klimatu** a rovněž identifikace zranitelných skupin a jejich zapojení do koncipování spravedlivých politik přizpůsobení na všech příslušných úrovních veřejné správy. Komise by například mohla zvýšit potřebu posouzení, naplánování a provádění sociálně spravedlivého přizpůsobení ve městech prostřednictvím programů financování EU, např. pomoci budovat v obcích kapacity ke koncipování politik, jež jsou sociálně spravedlivé. Výchozím bodem by mohly být některé příklady z Finska, Slovenska a Francie⁶⁴.
- Posílení vazeb mezi **veřejným zdravím a přizpůsobením**, zejména s cílem zlepšit meziodvětvovou spolupráci v oblasti posuzování rizik a dohledu a zvýšit informovanost a schopnost zdravotnictví, a to i na místní úrovni, řešit stávající a nově vznikající zdravotní rizika spojená se změnou klimatu. Komise by kupříkladu mohla více podpořit vypracování a sdílení osvědčených postupů a sdílení nových znalostí o zdravotních rizicích spojených se změnou klimatu prostřednictvím programu Horizont 2020 a jeho nástupnického programu, jakož i prostřednictvím programu LIFE a případně zdravotní části navrhovaného Evropského sociálního fondu Plus⁶⁵ na období 2021–2027.
- **Propojování s politikami zmírňování** na všech úrovních veřejné správy. Na úrovni EU Komise zahrne přizpůsobení do své připravované dlouhodobě nízkemisní rozvojové strategie. Přizpůsobení přináší hospodářskou a sociální stabilitu, nepřizpůsobení (nebo „nesprávné přizpůsobení“) prohloubí nerovnost, oslabí územní soudržnost a zvýší bezpečnostní rizika a vysídlení. Na vnitrostátní úrovni budou cíle v oblasti přizpůsobení tvořit součást vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu podle nařízení o správě energetické unie. Komise očekává, že tyto plány budou zohledňovat potřebu zajistit odolnost vůči změně klimatu u odvětví, která jsou klíčová pro snížení emisí (např. využívání půdy, zemědělství, energetika nebo doprava).

Celkově strategie nehledě na dobrovolnou a nepřímou povahu jejích osmi opatření (pokyny, koordinace, výzkum, šíření, začlenění přizpůsobení do politik a průmyslu)

⁶⁴ Některé místní orgány (např. Metropolitní oblast Helsinky ve Finsku, Košice a Trnava na Slovensku, Vejle v Dánsku a Paříž ve Francii) již určily skupiny, které jsou sociálně zranitelné vůči změně klimatu, a začínají plánovat a provádět sociálně spravedlivé činnosti pro přizpůsobení. Zdroj: Breil M, Downing D, Kazmierczak A, Mäkinen K, Romanovska L (2018), *Social vulnerability to climate change in European cities – state of play in policy and practice* (Sociální zranitelnost vůči změně klimatu v evropských městech – současný stav v politice a praxi“.) European Topic Centre on Climate Change impacts, Vulnerability and Adaptation (ETC/CCA) Technical paper 2018/1. https://doi.org/10.25424/CMCC/SOCVUL_EUROPCITIES.

⁶⁵ COM(2018) 382.

poskytla impuls a podporu pro vnitrostátní, regionální, místní a přeshraniční přizpůsobování.

Strategie se stala referenčním rámcem pro spolupráci, který dokáže aktualizovat poznatky a signalizovat potřebu transformace naší společnosti s tím, jak se dopady změny klimatu projevují v praxi. Bez ní by nebylo možné srovnatelného pokroku dosáhnout, zejména v získávání a sdílení poznatků a začleňování přizpůsobení do politik EU. Cíle Komise v oblasti klimatu v rozpočtu na období 2021–2027 staví na myšlenkách zakotvených již dříve ve strategii z roku 2013.

Komise například hodlá použít 25 % z příštího víceletého finančního rámce (2021–2027)⁶⁶ na cíle zmírňování a přizpůsobení⁶⁷. Návrh předpokládá vynaložit 35 % rámcového programu EU pro výzkum na klimatická témata⁶⁸. Evropský fond pro regionální rozvoj by na oblast klimatu vyčlenil až 30 % výdajů a Fond soudržnosti až 37 %. U obou těchto programů financování to představuje výrazné poměrné zvýšení oproti stávajícímu období. Návrhy Komise⁶⁹ dále předpokládají, že:

- (1) širší spektrum investic do infrastruktury financovaných EU bude odolné vůči změně klimatu a
- (2) podpora prostřednictvím fondů politiky soudržnosti bude tam, kde je to možné, podmíněna plány řízení rizika katastrof, vypracovanými v souladu s vnitrostátními strategiemi pro přizpůsobení, a vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu.

To bude podpořeno legislativními a nelegislativními opatřeními v rámci iniciativy udržitelného financování předložené Komisí, s cílem směřovat soukromý kapitál do činností zmírňování dopadů změny klimatu a přizpůsobení se změně klimatu a poskytnout více prostoru smíšeným nástrojům financování.

Komise rovněž ještě více zdůraznila problematiku přizpůsobení ve svém legislativním návrhu budoucí společné zemědělské politiky⁷⁰, kde je přizpůsobení se změně klimatu nyní jasně vymezeno v jednom z devíti specifických cílů spolu s konkrétními ukazateli dopadu a výsledků, jež umožní sledovat jeho pokrok. Očekává se, že 40 % rozpočtu na budoucí SZP bude přispívat na činnosti v oblasti klimatu, a také to, že strategické plány členských států v rámci SZP vypracují strategii pro zásahy založené na posouzení potřeb, které zohledňují příslušné politiky a plánování v oblasti změny klimatu⁷¹.

V této fázi má Komise za to, že stávající strategie je pro daný účel vhodná, ale současně si uvědomuje, že potřeby přizpůsobení se od roku 2013 zintenzívnily a

⁶⁶ COM(2018) 322. Všechny právní texty a informační přehledy jsou dostupné na adrese: https://ec.europa.eu/commission/publications/factsheets-long-term-budget-proposals_cs

⁶⁷ Povšimněte si, že na úrovni rozpočtu EU zprávy o začleňování opatření v oblasti klimatu nerozlišují mezi zmírňováním a přizpůsobením.

⁶⁸ COM(2018) 435 a https://ec.europa.eu/commission/publications/research-and-innovation-including-horizon-europe-iter-and-euratom-legal-texts-and-factsheets_cs

⁶⁹ Návrh týkající se nařízení o společných ustanoveních viz COM(2018) 375 a zejména pro EFRR a FS viz COM(2018)/372 final. Všechny právní texty a informační přehledy jsou k dispozici na adrese: https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_cs. Program InvestEU viz též COM(2018) 439 a Nástroj pro propojení Evropy COM(2018) 438.

⁷⁰ COM(2018) 392.

⁷¹ Jak je uvedeno v člancích 96, 97 a 103 a příloze XI návrhu Komise (COM(2018) 392).

diverzifikovaly. Při rozhodování o případné revizi strategie se musí vzít v úvahu některé události a jejich výsledky v období do roku 2020, např.:

- Konference COP24⁷² UNFCCC a facilitativní dialog (Talanoa) v roce 2018. Přizpůsobení je důležitou součástí pracovního programu Pařížské dohody, o kterém se v současnosti vedou jednání. Konference COP24 a facilitativní dialog podpoří globální a evropské úvahy o společném a individuálním pokroku v plnění dlouhodobých cílů Pařížské dohody. To může ovlivnit diskuse o přizpůsobení, zejména se zřetelem na zvláštní zprávu Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) o dopadech globálního oteplení o 1,5 °C a zvláštní zprávu IPCC o změně klimatu, oceánů a kryosféry.
- Počáteční fáze provádění nařízení o správě energetické unie. Vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu budou obsahovat také cíle týkající se přizpůsobení. Nařízení vyžaduje, aby Komise návrhy plánů posoudila, a zmocňuje ji, aby k nim předložila doporučení. Členské státy budou muset veškerá doporučení náležitě zohlednit, nebo zveřejnit důvody, proč tak neučinily. Dlouhodobé vnitrostátní strategie budou zahrnovat také přizpůsobení a musí být v souladu s vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu. O pokroku budou členské státy podávat systematičtější a pravidelné zprávy, přičemž tento proces bude usnadněn prováděcími akty, jež stanoví strukturu a formát podávaných zpráv.
- Dlouhodobá strategie EU pro snížení emisí skleníkových plynů. Součástí této strategie bude přizpůsobení. Zároveň v ní bude zdůrazněno, že společnosti a vlády v EU by měly mít plán ohledně dopadů projevujících se postupně, jako je např. zvyšování hladiny moří nebo nedostatek vody. Podnítky také spojující zmírňování a přizpůsobení do soudržných opatření a reakcí na změnu klimatu.

Mezitím bude pokračovat intenzivní úsilí o začlenění přizpůsobení do politik EU v oblasti životního prostředí a námořní politiky (např. tematická strategie týkající se půdy, strategie biologické rozmanitosti), do strategie biohospodářství, do probíhajících hodnocení společné zemědělské politiky, do regionálních politik a politik soudržnosti a do příštího rozpočtu na období 2021–2027. Až do roku 2020 zůstane zachována podpora začleňování z programu LIFE, fondů politiky soudržnosti a programu Horizont 2020 a předpokládá se, že přepracovaný mechanismus civilní ochrany, bude-li přijat, zintenzivní propojování přizpůsobení se snižováním rizika katastrof. Ve městech se bude v zájmu ochrany evropských občanů před dopady změny klimatu dynamicky rozvíjet Pakt starostů a primátorů.

⁷² 24. konference smluvních stran UNFCCC. <http://cop24.gov.pl/>